

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 206/2011-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 27. júla 2011 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcu Jána Lubyho o sťažnosti Ing. I. D., T., zastúpenej advokátom JUDr. V. K., M., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Martin v konaní vedenom pod sp. zn. 12 P/130/2002 v období po vydaní nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. I. ÚS 275/05-41 z 29. marca 2006, za účasti Okresného súdu Martin, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. I. D. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Martin v konaní vedenom pod sp. zn. 12 P 130/2002 v období po vydaní

nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. I. ÚS 275/05-41 z 29. marca 2006 porušené boli.

2. Ing. I. D. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré jej je Okresný súd Martin povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Martin je povinný uhradiť Ing. I. D. trovy konania v sume 314,18 € (slovom tristoštrnásť eur a osemnásť centov) na účet jej právneho zástupcu JUDr. V. K., M., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 3. marca 2011 doručená sťažnosť Ing. I. D., T. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. V. K., M., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Martin (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 12 P/130/2002 o návrhu na úpravu práv a povinností rodičov k maloletému dieťaťu v období po vydaní nálezu ústavného súdu č. k. I. ÚS 275/05-41 z 29. marca 2006.

Sťažovateľka v sťažnosti okrem iného uviedla:

„Dňa 23. 09. 2002 som podala na Okresný súd v Martine návrh na úpravu práv a povinností rodičov k mal. dieťaťu. Konanie je vedené na tomto súde pod sp. zn.: 12 P/130/2002. Nebudem opakovať sťažnosť, ktorú som zaslala Ústavnému súdu Slovenskej republiky (doručená dňa 31. 10. 2005). Podstatné je to, že Ústavný súd Slovenskej republiky dňa 29. 03. 2006 rozhodol o mojej sťažnosti nálezom sp. zn.: I. ÚS 275/05-41, ktorým konštatoval, že Okresný súd v Martine v konaní vedenom pod sp. zn.: 12 P/130/2002 porušil

moje základné právo, aby sa moja vec prerokovala bez zbytočných prieťahov (zaručené čl. 48 ods. 2 Ústavy SR) a právo na prerokovanie veci v primeranej lehote (zaručené čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd). Ústavný súd Slovenskej republiky druhým výrokom svojho vyššie uvedeného nálezu prikázal konať Okresnému súdu v Martine vo veci bez zbytočných prieťahov. Tretím výrokom mi Ústavný súd Slovenskej republiky priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 30.000, SK a štvrtým výrokom mi priznal vyčíslenú náhradu trov právneho zastúpenia.

Nakoľko od vyššie uvedeného nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky uplynulo takmer päť rokov (od podania sťažnosti 64 mesiacov), som pre postup Okresného súdu v Martine nútená znovu podať sťažnosť a domáhať sa tak poskytnutia právnej ochrany. Na Okresný súd v Martine som sa aj po rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky obracala po uplynutí určitej doby so sťažnosťami na prieťahy v konaní (písomne a ústne; sťažnosti z 13. februára 2009 a 5. októbra 2009, úradný záznam z 28. februára 2011 tvoria prílohu sťažnosti, pozn.) a s požiadavkou na konanie vo veci a najmä na rozhodnutie vo veci (vo vzťahu k predsedníčke súdu). ...

Ani rozhodnutie Okresného súdu v Martine zo dňa 22. 01. 2008 vzhľadom k obsahu a výrokom uznesenia odvolacieho súdu (Krajský súd v Žiline sp. zn.: 8 CoP/22/2008, v prílohe) nie je možné považovať za odstránenie pretrvávajúceho stavu právnej neistoty. Ja som svojím konaním nedala príčinu k takto dlhému obdobiu rozhodovania a ani nekonania (čo je aj dnešný aktuálny stav, napriek mojím opakovaným písomným a ústnym sťažnostiam).“

Sťažovateľka na základe uvedených skutočností navrhla, aby ústavný súd po prerokovaní veci takto rozhodol:

„Okresný súd Martin v konaní vedenom pod sp. zn.: 12 P/130/2002 opakovane porušil základné právo I. D., aby sa jej vec prerokovala bez zbytočných prieťahov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Okresnému súdu Martin v konaní vedenom pod sp. zn.: 12 P/130/2002 sa opätovne prikazuje konať vo veci bez zbytočných prieťahov.

Ing. I. D. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 4.000,- EUR (slovom štyritisíc eur), ktoré je Okresný súd Martin povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Ing. I. D. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 314,18,- EUR (slovom tristoštrnásť eur osemnásť eurocentov), ktorú je Okresný súd Martin povinný vyplatiť na účet jej právneho zástupcu JUDr. V. K., M., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľky, ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 12 P/130/2002 v období po vydaní nálezu ústavného súdu č. k. I. ÚS 275/05-41 z 29. marca 2006 prijal na ďalšie konanie uznesením č. k. IV. ÚS 206/2011-8 z 25. mája 2011.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval 3. júna 2011 predsedníčku okresného súdu, aby sa vyjadrila k otázke vhodnosti ústneho pojednávania, a zároveň ju vyzval, aby sa vyjadrila aj k sťažnosti a jej prijatiu na ďalšie konanie.

Predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti zo 16. júna 2011 (Spr 507/11, doručenom ústavnému súdu 23. júna 2011) okrem iného uviedla:

„1. Ústavná sťažnosť sa týka namietaných prietáhov v konaní Okresného súdu Martin sp. zn. 12P/130/2002, ktoré konanie sa začalo dňa 23. 09. 2002. Predmetom konania je úprava práva a povinností rodičov k mal. T.

2. Ústavný súd Slovenskej republiky v tejto veci vydal Nález pod sp. zn. I. ÚS 275/05-41 dňa 29. 03. 2006 a rozhodol, že Okresný súd Martin v konaní sp. zn. 12P/130/2002 porušil základné právo Ing. I. D., aby sa jej vec prerokovala bez zbytočných prietáhov v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prerokovanie veci v primeranej lehote v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Okresnému súdu Martin prikázal konať vo veci bez zbytočných prietáhov a sťažovateľke priznal finančné zadosťučinenie v sume 30.000,- Sk a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 8.196,- Sk.

Z obsahu spisu Okresného súdu Martin sp. zn. 12P/130/2002 vyplýva nasledovná chronológia úkonov súdu a účastníkov konania v období po vydaní Nálezu Ústavného súdu zn. I. ÚS 275/05-41 zo dňa 29. 03. 2006.

Vyjadrenie a chronológia úkonov predložená zákonným sudcom.

- 04. 05. 2006 - požiadala znalecká organizácia o doplnenie potrebných dokladov od otca mal. dieťaťa, ktoré tento nepredkladal na ich výzvu

- 22. 05. 2006 - bol vyzvaný otec dieťaťa na zaslanie dokladov súdu

- 19. 06. 2006 - oznámil právny zástupca otca dieťaťa, že nemôže doklady predložiť, nakoľko jeho klient je mimo územia SR

- 27. 06. 2006 - bol právny zástupca otca dieťaťa vyzvaný, aby zaslal doklady

- 27. 06. 2006 - bolo oznámené znaleckej organizácii, že im budú zaslané doklady, akonáhle ich otec dieťaťa zašle súdu

- 27. 09. 2006 - otec dieťaťa zaslal doklady súdu, avšak nie všetky požadované.

Doklady boli zaslané znaleckej organizácii 28. 9. 2006

- 30. 10. 2006 - bola urgované znalecká organizácia na zaslanie znaleckého posudku

- 07. 11. 2006 - oznámila, že im neboli zaslané všetky doklady, žiadala doplnenie dokladov

- ich žiadosť bola dňa 20. 11. 2006 zaslaná otcovi dieťaťa

- 15. 12. 2006 bola oznámená zmena zástupcu u matky dieťaťa

- 25. 01. 2007 bola urgovaná znalecká organizácia

- 01. 02. 2007 - oznámila znalecká organizácia, že im neboli predložené všetky požadované doklady

- 05. 02. 2007 - bol opätovne vyzvaný otec dieťaťa na zaslanie požadovaných dokladov

- 06. 03. 2007 - bol urobený dotaz na znaleckú organizáciu, či otec zaslal požadované doklady

- 16. 03. 2007 - bolo opätovne oznámené znaleckou organizáciou, že neboli zaslané požadované doklady

- 20. 03. 2007 - bola vyzvaná znalecká organizácia súdom o vrátenie spisu s vyčíslením trov znaleckého dokazovania

- 19. 04. 2007 bol vytýčený termín pojednávania na 17. 05. 2007

- 17. 05. 2007 - oznámil právny zástupca otca dieťaťa, že už ho nezastupuje. Na pojednávanie sa otec dieťaťa nedostavil. Pojednávanie bolo odročené na 25. 06. 2007

- 25. 06. 2007 - bola doručená fotokópia práceneschopnosti otca dieťaťa, ktorý sa na pojednávanie nezúčastnil. Pojednávanie bolo odročené na 30. 07. 2007, na termín pojednávania sa telefonicky ospravedlnil otec dieťaťa, že je chorý a leží v posteli.

- pojednávanie bolo odročené na 27. 08. 2007 a súčasne bola otcovi dieťaťa uložená poriadková pokuta 15.000,- Sk.

- pojednávanie dňa 27. 08. 2007 bolo odročené na neurčito z dôvodov telefonického ospravedlnenia otca dieťaťa, že je chorý.

- 11. 09. 2007 predložil právny zástupca matky dieťaťa doklady ohľadom príjmu matky dieťaťa a úhrady výživného zo strany otca dieťaťa

- 08. 10. 2007 - bolo zistené, že spis sp. zn. 5C/297/2002 ohľadom rozvodu rodičov dieťaťa sa nachádza na Krajskom súde v Žiline

- 11. 12. 2007 bol vytýčený termín pojednávania na 17. 01. 2008. Pojednávanie bolo odročené na 22. 01. 2008, nakoľko otec dieťaťa telefonicky na súd oznámil, že je chorý. Je na PN.

- 22. 01. 2008 bolo vo veci rozhodnuté rozsudkom. Ohľadom výchovy rozsudok nadobudol právoplatnosť dňa 27. 03. 2008. Z dôvodov odvolania otca dieťaťa do výšky výživného bol zrušený rozsudok okresného súdu a to uznesením Krajského súdu v Žiline sp. zn. 8CoP/22/2008. Spis bol vrátený Okresnému súdu v Martine dňa 09. 09. 2008, i keď bol zaslaný Krajskému súdu v Žiline dňa 23. 04. 2008.

- 11. 09. 2008 boli vyzvaní právni zástupcovia rodičov dieťaťa na navrhnutie ďalších dôkazov. V ten istý deň bol žiadaný aj spis Okresného súdu Trnava ohľadom manželského výživného.

- 25. 09. 2008 oznámil právny zástupca otca dieťaťa, že výzva zo strany súdu je pre neho nejasná

- 16. 10. 2008 bol urgovaný Okresný súd Trnava na zaslanie spisu

- 18. 11. 2008 bol urgovaný predseda Okresného súdu Trnava na zaslanie spisu, ktorý si mal súd zabezpečiť v zmysle zrušujúceho uznesenia Krajského súdu v Žiline

- 08. 12. 2008 bolo oznámené Okresným súdom v Trnave, že spis bol postúpený Okresnému súdu v Piešťanoch, ktorý 15. 12. 2008 oznámil, že spis nie je možné zapožičať, nakoľko je vytýčený termín pojednávania na 15. 12. 2008

- 12. 11. 2008 adresovaná žiadosť Okresnému súdu Piešťany ohľadom spisu 5C/124/2008

- 26. 01. 2009 vytýčený termín pojednávania na 26. 02. 2009. Na pojednávanie sa nedostavil otec dieťaťa. Predvolanie nemal vykázané. Pojednávanie bolo odročené na neurčito. Spis bol daný vyššiemu súdnemu úradníkovi na nariadenie nového znaleckého dokazovania.

- 09. 03. 2009 sa sudca vyjadroval k sťažnosti matky dieťaťa

- 13. 03. 2009 nariadené znalecké dokazovanie firmou R. s. r. o. ohľadom majetkových pomerov otca dieťaťa. Spis bol zaslaný znaleckej organizácii 18. 04. 2009.

- 16. 05. 2009 žiadala znalecká organizácia predĺžiť lehotu na vypracovanie znaleckého posudku, s čím súd súhlasil

- 08. 06. 2009 oznámila znalecká organizácia, že žiadala firmu C. s. r. o. a fyzickú osobu Ing. K. D. – B. o predloženie dokladov

- 17. 06. 2009 požiadala znalecká firma o súčinnosť súd z dôvodov predloženia dokladov, nakoľko firmy nepreberali poštové zásielky.

- 25. 06. 2009 vyzvaný právny zástupca otca dieťaťa o zabezpečenie dokladov na znalecké dokazovanie

- 22. 07. 2009 zistené u znaleckej organizácie, že neprišli žiadne doklady

- 29. 07. 2009 bolo oznámené znaleckou organizáciou, že neboli zaslané doklady

- 19. 08. 2009 po telefonickom dohovore sudcu s konateľom znaleckej organizácie bolo zistené aké doklady potrebujú, aby vypracovali aspoň čiastočne znalecký posudok

- 10. 09. 2009 toto oznámila znalecká organizácia

- 21. 10. 2009 sudca odpovedal na sťažnosť matky dieťaťa

- 26. 10. 2009 bola zo strany súdu urgovaná C. s. r. o. o zaslanie potrebných dokladov. Takisto bola urgovaná aj fyzická osoba Ing. K. D.-B. Výzvy neboli prevzaté, tak bola opakovaná urgencia zo dňa 19. 11. 2009

- 08. 12. 2009 bola požiadaná polícia v M. o doručenie žiadosti Ing. K. D., B., M.

- 11. 12. 2009 bolo dodatočne zistené, že to patrí OO PZ SR G.

- 11. 12. 2009 oznámila znalecká firma, že vzhľadom na nedostatok dokladov nemôže zodpovedať na všetky otázky uložené súdom

- 17. 12. 2009 bola vyzvaná znalecká organizácia, aby vypracovala znalecký posudok z tých dokladov, ktoré má k dispozícii. Taktiež bola urgovaná polícia v G. o doručenie výzvy

- 21. 12. 2009 bolo oznámené, že na uvedenej adrese sa Ing. K. D. nenachádza

- 22. 02. 2010 bol doručený znalecký posudok

- 24. 02. 2010 oznámil právny zástupca matky dieťaťa pohyb na účtoch otca dieťaťa a zaslal aj výpisy z účtov

- 03. 03. 2010 bol vytýčený termín pojednávania na 18. 03. 2010. Zásielku neprevzal právny zástupca otca dieťaťa, preto bol termín pojednávania telefonicky odvolaný a bol nariadený nový termín na 08. 04. 2010

- 18. 03. 2010 bolo zároveň doručené vyjadrenie právneho zástupcu matky dieťaťa k znaleckému posudku aj s listinnými dôkazmi

- 08. 04. 2010 bolo pojednávanie odročené, nakoľko sa nedostavil otec dieťaťa. Súčasne mu bola uložená aj poriadková pokuta

- 07. 04. 2010 oznámil právny zástupca otca dieťaťa, že ho už nebude zastupovať a preto vrátil zásielku

- 29. 04. 2010 pojednávanie odročené na neurčito, nakoľko 28. 04. 2010 zaslal otec dieťaťa lekárske potvrdenie o dočasnej práceneschopnosti. Bol urobený dotaz na lekárku, ktorá vystavila PN s tým, aby súdu oznámila, či sa otec dieťaťa môže dostaviť na pojednávanie

- 04. 05. 2010 bola priznaná odmena znaleckej organizácii

- 05. 05. 2010 bola zaslaná žiadosť Okresnému súdu v Dunajskej Strede na vypočutie otca dieťaťa

- 10. 06. 2010 bolo zaslané procesnému súdu dožiadanie z Okresného súdu v Dunajskej Strede

- 21. 06. 2010 bol zaslaný opis výpovede otca právnomu zástupcovi matky dieťaťa s tým, aby sa ku nemu vyjadrila a zaslala potrebné doklady na svoje tvrdenie

- 25. 06. 2010 doručené vyjadrenie matky dieťaťa aj s dokladmi

- 13. 07. 2010 bol predložený spis tunajšieho súdu 5C/132/2008 k nahliadnutiu

- 21. 09. 2010 bol vytýčený termín pojednávania na 18. 10. 2010. Tento bol preložený na 28. 10. 2010 z rodinných dôvodov sudcu

- 18. 10. 2010 bola doručená práceneschopnosť otca dieťaťa a preto ešte pred pojednávaním bol telefonicky odvolaný termín pojednávania a nový termín bol určený na 29. 11. 2010

- 26. 11. 2010 bola doručená PN otca dieťaťa. Z toho dôvodu bolo pojednávanie odročené na 16. 12. 2010 a otcovi dieťaťa bola uložená poriadková pokuta 200 €.

Pojednávanie z 16. 12. 2010 bolo odročené na 17. 01. 2011, nakoľko sa nedostavil otec dieťaťa, ktorý zaslal lekárske potvrdenie, ktoré bolo doručené súdu 14. 01. 2011

- 17. 01. 2011 urobený dotaz na otca dieťaťa, kedy mu zdravotný stav umožní sa zúčastniť pojednávania a súčasne bol vyzvaný, aby obratom súdu oznámil meno a adresu lekára, ktorý mu vystavil PN, nakoľko z fotokópie sa to nedalo zistiť

- 14. 02. 2011 bol urgovaný predchádzajúci referát

- 04. 03. 2011 bola oznámená zmena právneho zástupcu na strane matky dieťaťa

- 10. 03. 2011 bol vyzvaný otec dieťaťa, aby konkrétne špecifikoval námietky voči sudcovi. Bližšie na dotaz nereagoval

- 17. 03. 2011 bola doručená súdu námietka zaujatosti voči sudcovi otcom dieťaťa bez bližšieho zdôvodnenia

- 16. 05. 2011 bol vytýčený termín pojednávania na 09. 06. 2011 a to z toho dôvodu, že na tunajšom súde sa vedie konanie medzi účastníkmi pod sp. zn. 5C/132/2008 o vyporiadanie BSM, kde je navrhovateľ otec dieťaťa a na tieto pojednávanie sa dostavuje. Po vykonaní dokazovania z dôvodov rozsahu spisového materiálu, ktorý je skoro 600 strán a pripojenými listinnými dôkazmi zhruba v tom istom rozsahu bol pojednávanie odročené na 29. 06. 2011 za účelom vyhlásenia rozsudku. ...

Ústavnú sťažnosť považujeme len za čiastočne opodstatnenú a to pre neprimeranú celkovú dĺžku konania a poukazujeme na to, že dňa 29. 06. 2011 bude vo veci vyhlásený rozsudok. Opätovne zdôrazňujeme, že na vzniku prieťahov a právoplatnom neukončení veci sa výraznou mierou podieľal účastník konania - otec mal. dieťaťa. Ide o hlavne o jeho neúčast' na pojednávaniach.

Výslovne súhlasíme s tým, aby podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred

ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov upustil Ústavný súd Slovenskej republiky od ústneho pojednávania o prijatí sťažnosti, nakoľko od ústneho pojednávania neočakávame ďalšie objasnenie veci.“

Ústavný súd zo spisu zistil v zásade rovnaké skutočnosti o predmetných úkonoch okresného súdu, a preto z vyjadrenia predsedníčky okresného súdu pri rozhodovaní vychádzal.

Ústavný súd zo súdneho spisu ďalej zistil, že 9. júna 2011 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom sa zúčastnila sťažovateľka a jej právny zástupca a odporca – otec maloletého; kolízny opatrovník sa na tomto pojednávaní nezúčastnil. Po vypočutí účastníkov konania okresný súd pojednávanie odročil na 29. jún 2011 na účely vyhlásenia rozsudku. Rozsudok okresného súdu č. k. 12 P 130/2002-616 bol vyhlásený 29. júna 2011 bez prítomnosti účastníkov konania. Na základe výroku rozsudku bol otec zaviazaný na výživu maloletého dieťaťa k rukám matky prispievať od 1. septembra 2002 do 8. marca 2007 s tým, že zameškané výživné v sume 8 693,02 € je otec povinný zaplatiť do 60 dní od právoplatnosti rozsudku, pričom vo zvyšku okresný súd návrh matky zamietol.

Ústavný súd vyzval 27. júna 2011 aj sťažovateľku, aby sa vyjadrila k stanovisku okresného súdu, ako aj k otázke nariadenia verejného pojednávania. Sťažovateľka vo svojom podaní z 30. júna 2011 (doručenom ústavnému súdu 4. júla 2011) okrem iného uviedla:

„Z celého taxatívneho výpisu úkonov súdu je zrejmé, že ja som nezavinila ani jedenkrát odloženie akéhokoľvek úkonu (najmä nie pojednávania vo veci samej). Pokiaľ som ja mala splniť povinnosti voči súdu, vždy som tak urobila obratom (napr. k dátumu 21. 06. 2010 – len zaslaný opis na vyjadrenie a už dňa 25. 06. 2010 mal súd doručené moje vyjadrenie). Hmotnoprávna norma ustanovenia § 63 ods. 1 Zákona o rodine reaguje na takéto správanie špecifického účastníka konania – povinného rodiča maloletého dieťaťa. Ak má byť naplnená dôvera človeka v právo (bez ktorej je spoločnosť v štádiu nezvratného rozkladu), nemôže súd konať o určení vyživovacej povinnosti na maloleté dieťa takto dlho

(inak už ani nepôjde o tento druh konania – starostlivosť súdu o maloletých). Nakoniec aj v zaslanom vyjadrení sa uvádza, že ide o neprimeranú dĺžku konania.“

Sťažovateľka súčasne oznámila ústavnému súdu, že vzhľadom na to, že vo svojom písomnom podaní uviedla všetky jej známe okolnosti týkajúce sa predmetu sťažnosti, súhlasí s upustením od ústneho pojednávania.

Vzhľadom na oznámenia účastníkov konania, že netrujú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, keďže dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov.

Sťažovateľka zároveň namietala aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto dvoch práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu i sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 druhej vety OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje,

predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Predmetom konania pred okresným súdom je rozhodovanie o návrhu na úpravu práv a povinností rodičov k maloletému dieťaťu, ktoré sa začalo 23. septembra 2002. Zo skutočností uvedených sťažovateľkou a okresným súdom ani z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd nezistil nijakú okolnosť, ktorá by odôvodňovala záver o právnej zložitosti veci. Ide o vec, ktorá tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Pokiaľ ide o faktickú zložitosť veci, je potrebné poukázať na to, že v okolnostiach danej veci bolo pre rozhodnutie potrebné nariadiť znalecké dokazovanie, resp. výsluch svedka, čo však nezakladá takú zložitosť veci, ktorou by bolo možné odôvodniť neprimerane dlhý čas konania okresného súdu bez prijatia právoplatného rozhodnutia vo veci samej. Ústavný súd vzal do úvahy aj skutočnosť, že posudzované konanie má pre sťažovateľku a pre maloleté dieťa mimoriadny význam, a preto si vyžaduje osobitnú starostlivosť.

2. Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by mali byť pripísané na ťarchu sťažovateľky.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup samotného okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd súčasne pri posudzovaní veci prihliada aj na § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru môže dôjsť nielen neodôvodnenou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou, resp. nesústredenou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania v primeranom čase (m. m. napr. II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

Zo sťažnosti, z vyjadrenia predsedníčky okresného súdu, ako aj z obsahu súdneho spisu vyplynulo, že sťažovateľka podala návrh okresnému súdu 23. septembra 2002.

Po vydaní nálezu ústavného súdu č. k. I. ÚS 275/05-41 z 29. marca 2006 okresný súd pokračoval v zabezpečovaní znaleckého posudku v rámci znaleckého dokazovania, ktoré po prvý raz v tomto konaní nariadil uznesením č. k. 12 P 130/2002-189 z 19. júla 2005, keď ustanovil za znalca obchodnú spoločnosť J., s. r. o., so sídlom v M., znaleckú organizáciu z odboru podnikového hospodárstva – oceňovania a hodnotenia podnikov. Okresný súd priebežne zabezpečoval podklady pre znalecký posudok výzvami otcovi maloletého dieťaťa a v období po vydaní označeného nálezu ústavného súdu nariadil päť pojednávaní (17. máj 2007, 25. jún 2007, 30. júl 2007, 27. august 2007 a 17. január 2008), ktoré boli odročované pre neúčast' otca maloletého dieťaťa.

Okresný súd na pojednávaní 22. januára 2008 vyhlásil rozsudok vo veci samej, podľa ktorého sa maloleté dieťa zveruje do výchovy a opatery matke a podľa ktorého „*Otec je povinný prispievať na výživu mal. dieťaťa k rukám matky za obdobie od 1. 9. 2002 do 16. 7.*

2003 mesačne po 5.000,- Sk za obdobie od 17. 7. 2003 do 31. 3. 2005 po 3.000,- Sk, za obdobie od 1. 4. 2005 do 31. 8. 2005 po 9.000,- Sk a od 1. 9. 2005 do 8. 3. 2007 po 10.000,- Sk s tým, že zameškané výživné, ktoré je v sume 262.886,- Sk je otec povinný zaplatiť do 60 dní od právoplatnosti rozsudku.

Vo zvyšku súd návrh matky mal. dieťaťa zamietla.“.

Proti označenému rozsudku okresného súdu sa odvolal otec maloletého dieťaťa (odporca) – proti výške výživného. V ďalšom priebehu konania krajský súd sčasti zrušil rozsudok okresného súdu č. k. 12 P 130/2002-371 z 22. januára 2008 uznesením č. k. 8 CoP 22/2008-410 zo 17. júna 2008, keď vo výroku uviedol, že „rozsudok okresného súdu vo výroku o výživnom a vo výroku, ktorým vo zvyšku návrh matky maloletého dieťaťa zamietol a súvisiacom výroku o trovách konania zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie“.

V odôvodnení krajský súd ďalej uviedol:

„... Po preskúmaní obsahu spisu odvolací súd dospel k záveru, že odvolanie otca dieťaťa je dôvodné. Podľa názoru odvolacieho súdu prvostupňový súd predovšetkým nesprávne zistil skutkový stav a z už doposiaľ vykonaného dokazovania vyvodil potom aj nesprávny právny záver. Z obsahu spisu je zrejmé, že prvostupňový súd na určenie príjmu otca za rozhodné obdobie nariadil znalecké dokazovanie, ktorého vykonaním poveril spoločnosť J., s. r. o., so sídlom M., – znaleckú organizáciu z odboru podnikové hospodárstvo – oceňovanie a hodnotenie podnikov. Ustanovený znalec po dlhšiu dobu nevypracoval znalecký posudok, a tento nepredložil súdu na ďalšie konanie, tak aby tento mohol rozhodnúť vo veci, čo odôvodňoval tým, že k vypracovaniu znaleckého posudku potreboval otcom požadované podklady. Po prvej žiadosti znalca tieto boli súdom od otca zabezpečené. Následne znalec požiadal o predloženie ďalších podkladov k vypracovaniu znaleckého posudku. Tieto boli predložené až po urgencii okresného súdu, avšak znalcovi už neboli doručené, nakoľko prvostupňový súd sa pri posudzovaní veci rozhodol vychádzať z domnienky podľa § 63 ods. 1 Zákona o rodine, teda z predpokladaného príjmu otca dieťaťa. S uvedeným postupom sa však odvolací súd nemohol stotožniť. Predovšetkým podľa jeho názoru znalec mohol o zaslanie všetkých potrebných dokladov požiadať už hneď pri

prvej žiadosti, avšak tak neučinil. Navyše aj túto adresoval okresnému súdu až s niekoľkomesačným odstupom. Na druhú žiadosť otec dieťaťa reagoval, aj keď s časovým oneskorením. Požadované podklady boli doručené okresnému súdu (skúmanie ich úplnosti nebolo vecou odvolacieho súdu).

Za vyššie uvedeného stavu mal podľa názoru odvolacieho súdu prvostupňový súd byť vo veci ustanoviť iného znalca, resp. pri posudzovaní príjmu otca detí vychádzať z ním predložených podkladov. Nemožno totiž prehliadnúť aj to, na čo poukázal odvolateľ a síce že v obdobnej veci o určenie výživného na manželku dokázal Okresný súd v Trnave určiť priemerný zárobok otca dieťaťa (odporcu) aj bez ustanovenia znalca (strana 5 a 6 rozsudku č. k. PN-4C/142/2004-200 zo dňa 20. 6. 2007). Pre úplnosť je ale potrebné uviesť, že predmetný rozsudok podľa tvrdení účastníkov doposiaľ nenadobudol právoplatnosť.

Okrem ustálenia príjmu otca dieťaťa za rozhodné obdobie bude preto úlohou prvostupňového súdu v ďalšom konaní oboznámiť sa aj s výsledkom tohto konania.

Z vyššie uvedených dôvodov odvolací súd napadnutý rozsudok okresného súdu podľa § 221 ods. 1, 3 O. s. p. zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.“

Po zrušení rozsudku okresného súdu č. k. 12 P 130/2002-371 z 22. januára 2008 odvolacím súdom v priebehu ďalšieho konania okresný súd síce nariadil až do vyhlásenia ďalšieho rozsudku vo veci samej 29. júna 2011 desať pojednávaní, ktoré však boli rovnako odročované pre neúčast' otca dieťaťa, ktorého účasť sa okresnému súdu nepodarilo zabezpečiť (s výnimkou pojednávania nariadeného a uskutočneného 9. júna 2011, na ktoré sa, ako konštatoval aj okresný súd, „výnimočne dostavil otec maloletého dieťaťa“), a ktoré nevedli k posunu v rozhodovaní o veci, a preto ich nariadovanie nemožno považovať za efektívne.

Ústavný súd už vo svojej judikatúre vyslovil, že všeobecný súd vzhľadom na jeho povinnosť organizovať procesný postup v súdnom konaní tak, aby čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň obrátila fyzická osoba alebo právnická osoba so žiadosťou o rozhodnutie, zodpovedá za adekvátne a účelné využitie procesných prostriedkov, ktoré mu na tento účel zveruje (vrátane poriadkových opatrení v zmysle § 53 OSP) aj vo vzťahu k súdnemu znalcovi. Všeobecný súd v rozsahu svojej právomoci nesie

zodpovednosť aj za zabezpečenie efektívneho postupu znalca pri vypracovaní znaleckého posudku (napr. III. ÚS 110/01, III. ÚS 56/02).

Napriek čiastočnému využívaniu poriadkových opatrení (trojnásobné uloženie poriadkovej pokuty) konanie okresného súdu vo veci znaleckého dokazovania v prípade zabezpečenia prvého znaleckého posudku trvalo od 19. júla 2005 do 22. januára 2008, t. j. približne 27 mesiacov. Opakované znalecké dokazovanie, ktoré vyplynulo zo zrušovacieho rozsudku odvolacieho súdu, trvalo od 13. marca 2009 do 22. februára 2010, t. j. takmer 12 mesiacov, pričom rovnako ako v prvom prípade prinieslo iba čiastočné výsledky na základe vyhodnotenia neúplných dokladov poskytnutých odporcom a jeho zamestnávateľom.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že okresný súd počas viac ako piatich rokov od vydania nálezu ústavného súdu č. k. I. ÚS 275/05-41 z 29. marca 2006 vzhľadom na neefektívny postup pri nariaďovaní a zabezpečovaní znaleckého dokazovania aj v súvislosti s prípravou a nariaďovaním pojednávaní vo veci sp. zn. 12 P/130/2002 a ďalšími nedostatkami v konaní vytýkanými mu aj v rozsudku krajského súdu (spočívali v nesprávnom zistení skutkového stavu a v nesprávnom právnom závere, pričom krajský súd v odôvodnení rozsudku opakovane vyslovil požiadavku ustanoviť v konaní iného/d'alsieho znalca) ďalej konal so zbytočnými priet'ahmi, čím porušil základné právo s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o s'ťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Vzhľadom na to, že síce konanie okresného súdu nebolo ešte právoplatne skončené, ústavný súd neprikázal okresnému súdu, aby konal ďalej bez zbytočných priet'ahov, pretože mu túto povinnosť už uložil v náleze č. k. I. ÚS 275/05-41 z 29. marca 2006.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva boli podľa odseku 1 porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka žiadala o priznanie finančného zadosťučinenia v sume 4 000 €, pretože rozhodnutia okresného súdu *„nie je možné považovať za odstránenie pretrvávajúceho stavu právnej neistoty“*, pričom *„svojím konaním nedala príčinu k takto dlhému obdobiu rozhodovania a ani nekonania (čo je aj dnešný aktuálny stav, napriek... opakovaným písomným a ústnym sťažnostiam“*. Poukazuje na to, že *„konštantná judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva... požaduje, aby konanie vo veciach maloletých detí bolo v maximálne možnej miere rýchle a efektívne“*.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu vedeného pod sp. zn. 12 P/130/2002 viac ako deväť a pol roka – z toho viac ako päť rokov v období od vydania nálezú ústavného súdu č. k. I. ÚS 275/05-41 z 29. marca 2006 – berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu (správanie sa sťažovateľky) a to, že konanie vo veci sťažovateľky nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, aj keď okresný súd vyhlásil 29. júna 2011 rozsudok vo veci samej, ústavný súd považoval aj vzhľadom na povahu veci (určenie výživného pre maloleté dieťa) a vzhľadom na to, že o porušení práv sťažovateľky už raz rozhodol, za odôvodnené priznať sťažovateľke sumu 3 000 € ako primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľke, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. V. K. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2010, ktorá bola 741 €. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, spísanie sťažnosti a jej doplnenie) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a b) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v sume 247,00 € (za jeden úkon právnej služby 123,50 €) a 2 x 7,41 € režijný paušál, t. j. spolu 14,82 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) zvýšenej o 20 % DPH (52,36 €), pretože právny zástupca je jej platiteľom. Úhrada bola priznaná v celkovej sume 314,18 €.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, nadobudne toto rozhodnutie právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. júla 2011